

Mamlejev: „Nové mravy“, obr. G. Korževa. Je to „klam a mam“?

Drobná ukázka Mamlejevova „metafyzického realismu“

Krátký text s černoumnými, ba satanistickými obrázky, v němž se „nelidská“ krutost spojuje s „nadlidským“ přesahem, odkazuje i k zásadnímu vědění Tradice, že „je to duchovní skutečnost, co obklopuje, zahrnuje, obsahuje takzvanou hmotnou skutečnost“ (k tomu konkrétněji viz např.: H. Corbin, *Mundus imaginalis*, str. 18), a že bezmezno-absolutno „není cílem, nýbrž plodem Já“.

Mamlejev patří k nejvýraznějším ruským spisovatelům přelomu tisíciletí. V souvislosti s ním bývají zmiňováni ruští symbolisté i „klasici“, nejčastěji Andrej Bělyj (*Stříbrný holub*), Fjodor Sologub (*Posedlý*) a Dostojevskij (*Zločin a trest*). Obdržel několik literárních cen a jeho knížky jsou přeloženy do dvanácti jazyků.

Jedna maličká, zkušená stařenka s hluboko zapadlýma očima mi jednou hádala z ruky, že přijdu o nohu.

Měsíc nato jsem už ležel ve svém tmavém pokojíku na gauči bez nohy a drnkal na kytaru. Nohu mně uřízla ze řetězu utržená pila.

Nakonec jsem kytaru a odhodil a pocítil, že mě chtějí do něčeho namočit. Toto „něco“ bylo *pole změněného smyslu*. Zpočátku jsem prostě přemýšlel, jaký to má smysl, že jsem přišel o nohu. Vždyť se to vědělo dopředu, a to znamená, že tu musel být něčí záměr, a to velice šikovně provedený. Avšak čím víc jsem o smyslu přemýšlel, tím dál mi unikal a všechna možná vysvětlení, přicházející mi na mysl, se zdála naivní a příliš lidská. A místo smyslu se utvářelo jakési nerozluštitelné pole, jako by smysl byl navždy skrytý, a vidět byl jen jeho stín, jenž mě ponořoval do temnoty.

Tak jsem nyní žil v tomto změněném světě. Bylo mi v něm velmi zle a smutno. Proto jsem znova začal drnkat na kytaru, zbylá noha mi přitom plandala z gauče dolů. Dal jsem si čaj a s pomocí berlí se začal sunout po pokoji a rozvěšovat po stěnách obrázky. Chlad se mi díval do oken.

Musel jsem někam jít, daleko, moc daleko. Když jsem vyšel na chodbu, udivilo mě, že tam je všechno v pořádku. Začal jsem se belhat po ulici k Ivanu Ivanyči.

Ivan Ivanyč žil osaměle v malém, u země příkrčeném domku. Od ulice ho oddělovaly keře. Zaklepal jsem. Dlouho nikdo nepřicházel otevřít. Nakonec se ozvaly nějaké zvuky a z pootevřených dveří vykoukl sám Ivan Ivanyč – už dávno to pro mě byl záhadný chlapík.

„Mám hosta,“ vpálil mi do tváře obličej zarostlý chlupy, které měl dokonce i na očních víčkách.

Vešli jsme dovnitř. Za stolem v nevídaně obyčejném pokojíku seděl host, takový čiperný člověk, který jako by úplně sám ze sebe vyskakoval. Čaj byl přichystán, ale ještě ho nenalili. Cukřenka, hrníčky i talířky byly zakryty.

A hned začal zajímavý rozhovor. Zpočátku vše probíhalo docela všedně – mluvilo se o počasí, o Bohu, o mracích.

Potom host najednou řekl:

„A že vy mě neusmažíte, Ivane Ivanyči.“

A Ivan Ivanyč se slovy „Ale usmažím“ se sebral, přistoupil k němu zepředu a bác sekyrou po krku.

A zase už drží sekyru v rukou. Samozřejmě jsem ztichl a dlouho, velmi dlouho jsem mlčel.

Ivan Ivanyč v selských vatových kalhotách mezitím s hekáním otřel sekyru, umyl podlahu, odnesl kamsi nebožtíkovo tělo, žuchlo někde ve sklepě, a mrtvou jeho hlavu naopak položil na stůl.

„Tak co, dáme si čaj?“ zeptal se mě přísně a hýbal přitom hustým obočím.

Neodmítl jsem.

Tím spíš, že svět se pořád měnil a měnil a já už si nebyl jistý, kde jsem. Dřív jsem se pokládal za velkého básníka, ale teď mi připadalo, že básníci vůbec neexistují...

A vypadal jsem velmi roztržitě, dokonce mi na tvářích hořel ruměnc. Ivan Ivanyč si všiml mého stavu.

„Představ si, že tak to na světě chodí,“ řekl a zamračil se, „že to je všechno přesně tak, jak má být. Prostě je to tak zařízeno. A pak se přestaneš divit.“

Zdvořile jsem se uchichtl. Najednou mi začalo mnohé docházet.

Ivan Ivanyč mezitím s hekáním políbil mrtvou hlavu za ouško a pak ji bůhvíproč otočil, očima ke zdi.

Bez zájmu se napil čaje. Já, celý schoulený, jsem také začal usrkávat trpký, zásadní čaj. Tak jsme mlčky seděli asi hodinu.

Cítil jsem nyní ten svět, co do mě začal vnikat už od té nejapné předpovědi o noze.

Myšlenky, myšlenky – to mě v něm přitahovalo. Jestli je vražda člověka prostě následkem divných stavů nebo myšlenek, a tyto myšlenky se zmocní světa, všechno je jasné. *Divné*

myšlenky zkrátka rodí divný svět. Jenom je třeba, aby získaly povahu zákona.

Díval jsem se na dobrosrdečného Ivana Ivanyče, jemuž zčervenaly tváře, jako na kocoura z onoho světa.

Chápal zřejmě, co se se mnou děje, a liboval si v tom. Náš domek jako by se po vlnách přenesl do Slepé ulice hlavního města do prostoru ukrytého před lidmi. Mrtvá hlava ležela těsně vedle hrnečku Ivana Ivanyče; pil z talířku, ale místo aby podle starého zvyku foukal do něj, foukal na mrtvou hlavu...

...Bože, jak nám bylo dobře. Ale přece jen je to pro mě hrozné, přebývat v tomto světě. Fouká vítr; náš domek pluje po vlnách, které se nikde neodrážejí; samota šíří srdce tak jako tam na zemi... Milí, milí moji přátelé, přijďte sem ke mně na čaj.

Zdroj: *Literární noviny* č. 35/1993 (2. září); přeložil Tomáš Glanc.